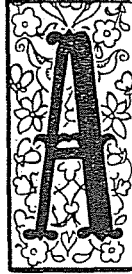

Maarif

İlkokullarda
ahlâk eğitimi

SRİMİZİN başından bu yana memleketimiz, ilk öğretimde hiç küçümsenmeyecek kadar önemli ilerle-yiş kaydetmiş bulunuyor. Millî Eğitimin yukarı ba-samaklarındaki bocalamaların yanında bu ilerle-yiş, ümit ve cesaret vericidir. Öğretim metodları ve öğ-retimin amaçları bakımından maarifimizin feyizli ağacı, İlkokulda meyvasını vermiş bulunmaktadır. Şüphe yok ki her gün ilerleyen pedagoji görüşleri ile bu eser, bu bina daima tamamlanacaktır.

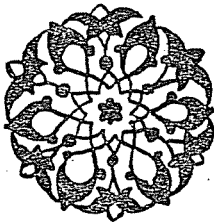
Ancak çocuğun ahlâk eğitimi hususunda henüz oldukça geri durumda bulunuyoruz. Çocuk üzerin-de ahlâk eğitimi, hiç bir zaman tükenmeyen, aşın-mayan enerji istemektedir. Bu adeta kendi hayatî varlığını baş-kasına nakletmek gibi bir olaydır. Bilineni, öğrenileni, başka bir elden alınan yine başka birine nakletmek gibi bir araçlık rolü ile yapılmaz. Bizzat kendi şahsiyetini, cömertlikle, verme ve ba-ğışlama sevgisi ile bir nevi fedakârlıkla yapılacak iştir. Eğitimi, tohum olmak için toprağa girmenin zevkini yaşamalıdır.

BİLİYORUZ ki şahsiyetin üç unsuru vardır : Maddî unsur, Ruhî unsur, İctimai unsur. Şahsiyetin maddî unsuru, bi-yolojik varlık olan vücudumuzdur. Ruhî unsur, duygular, tasav-vurlar, istek ve ideallerle örülen iç varlığımızdır. İctimai unsur, aile ve cemiyetteki yerimiz, şöhretimiz, başkalarının bize bağış-ladığı vasıflarımızdır.

Önceden sırf bedenden ibaret maddî şahsiyete sahip olan insan, kendi iç dünyasının yaptığı hamlelerle kendi kendini yo-gurarak ruhî şahsiyetini elde ediyor. Duygular, tasavvurlar, ide-allerle istekler, insana İNSAN olan ŞAHSİYYETİNİ kazandırıyorlar. Ruhî şahsiyet gelişerek kuvvetlendikçe Maddî şahsiyet zayıflıyor, eriyor, bazen adeta yok oluyor. Vücut var olduğu hal-de şahsiyet unsuru olmaktan çıkıyor. Bu olgunlaşma, insanın İNSANLAŞMASIDIR. Bu hal insanın yükselişidir. Maddî şah-siyyetini, mikroplardan kurtulan bir salgı bezi gibi küçülten genç, ideallerinin dünyasında yaşamaktan zevk alıyor. Bütün yüksek duygular onda, başkalarına çevrilen ahlâk iradesi oluyorlar. Eğer Ruhî şahsiyet işlenmez de Maddî şahsiyet değerlendirilirse bundan hoyratlık doğuyor. O zaman midelerin selâmeti için ya-sanıyor, bedenler kutsallaşıyor, şiir ve san'at zevkinin yerine otomobil sevdası ve maddî saadet sevgisi geçiyor, muvaffakiyye-tin manası maddileşiyor, ruha ait olan aşkın yerini bedenden fıskıran kin ve haset tutmaya başlıyor, stadyomda kardeş kardeş boğazlıyor.

ŞAHSİYYETİN üçüncü unsuru, İctimai unsurdur. Her biri-miz Baba-Evlât, Amir-Memur, Patron-İşçi veya Usta-Çırak durumundayız. Bulduğumuz durumda dışardan bize çevrilen görüşlerin hakemliğini kabul ediyoruz. Ya hürmet veya istihfaf görüyoruz. Şerefsiz veya şerefli bir insanız. İşte varlığımızın bu tarafı, şahsiyetimizin içtîmai unsurunu meydana getirmektedir. Şahsiyetimizin bu unsuru dışardan bize sunulan elbise gibidir. Ruhî şahsiyetimizin bizde aşk ve ilham ile yükseltilerek zengin-leştirilmesi bizi samimi ve kendimize yeter hale koyar. Ruhî şah-siyyetin ağır bastığı fertde içtîmai şahsiyet mühim rol oynamaz.

Doç. Dr. Nureddin
TOPÇU

Ruhî şahsiyyetin ona tabii ve samimî olarak kazandırdığı içtimai şahsiyyeti benimser; ona minnet etmez, ona ihtirasla bağlanmaz. Zira iç âlemi ona yeter, onu doyurur. Lâkin Ruhî şahsiyyet zayıf ise, işlenmemiş ve beslenmemişse o insan cemiiyyetin kendisine bağışlayabileceği şöhretlere, unvanlara, sahte şereflere minnet edecektir ve bunun için kendi olduğundan başka türlü görünecek, riya ile müdâhaneye teslim olacaktır. Kendisine şöret ve ikbal tedariki yolunda, kula kul olmak için ne lâzımsa yapacaktır. Haksıza yaranmak için Hakkı çiğneyecek, kendi iradesini inkâr ederek her sahada, ailede, örfte, ahlâkta ve millet hayatında bile taklitçiliğe bağlanacaktır.

Bütün bunlar, aşağılık duygusunun sonuçlarıdır. Ferdi ve cemiiyeti kendinden uzaklaştırır, varlığını kendi dışında arar hale getirir. İşte bu şahsiyyetin iflâsı demektir.

ZAMAN zaman ortaya çıkarak varlığımızı şimşek gibi aydınlatan hâdiseler, cemiiyetteki yeri ne olursa olsun bu sonuncu tipi yaşatanlara «Şahsiyyetsiz İnsan» derttiği gibi, Ruhî şahsiyyetini, her ne pahasına olursa olsun içtimai şahsiyyetine üstün tutanlara da «Şahsiyyet sahibi insan» derttir.

İlkokulda elimize gelen çocuk, bazı katımlara kabiliyet halinde sahip olmakla beraber henüz uzviyyetinden ibaret maddî şahsiyyetini yaşamaktadır. Biz onu şahsiyyet sahibi olmaya hazırlayacağız. Bunun için ruhî şahsiyyetini işleyeceğiz. Ruhî şahsiyyetin, insanın insan olan yapısına, Jan J. Rusoe'nin deyimi ile kalbine uygun olarak işlenmesine ahlâk eğitimi diyoruz. Ahlâk eğitiminin başında hürmet duygusu gelmektedir. Çocuğa ilk sunulacak olan hürmet duygusudur. Hürmet, alelade alçalma ve kendini inkâr veya eksiltme değildir. O, insanlık cevheri karşısında yaşanan sevgi ile karışık bir hayranlıktır. Bir nevi ibadet halidir. Aşkın, adeta bütün varlıklara çevrilen şeklidir. Hürmet halinde insan, hürmet konusu olan varlığın huzurunda küçülmek istedikçe kendini yükselmiş, yükselmiş ve bizzat kendinin üstüne yükselmiş hisseder. Küçülmek istedikçe yükseltilir. Terbiyede ilk işimiz çocuğa, hürmet denemesi yaptırmak olmalıdır. Önce tarihin ve ecdadın ruhlarından olaylara akseden büyüklükler anlatılmalı, ibadet böylece onlara öğretilmelidir. Zira hürmet, ibadeti temelidir, ruhudur. Hürmetsiz ve ibadetsiz insan birbirine saldıır, hürmetsiz gençlik mitinglerde yumruk yarışması yapar. Her sokak köşesinde dalaşan, birbirini tekmeleyen çocuklar uzvi yaşayışlarına terk edilmiş, ihmal edilmiş çocuklardır. Bunlardan yarın zalimler ve katiller çıkacaktır. Sokak, yarınki hayat bahçemizin fidanlığıdır.

Hürmeti, insanlara, fikirlere, hislere, hayata hatta eşyaya ve bütün kâinata hürmeti

öğrenen çocuğun kalbi, ister istemez ve kendiliğinden hemcinsi hakkında merhamet duygusuna açılacaktır. Hürmet ettiği varlığın sefâletine razı olamayan gönlü kurtarıcı bir irâde ile dolduğu anda, merhametin ilâhî eseri meydana çıkacaktır. Başkalarına yardım etmek isteği, ancak kendinde biriken ve merhamet denen yaratıcı ızdırıp sayesinde hareket haline gelir. Bundan hizmet irâdesi doğar. Hizmet sevgisi, insanın kendinden taşarak âleme yayılması gibi bir şeydir. Hizmet ve fedakârlık duyguları taşımayan insan, önceki hürmet ve merhamet basamaklarından geçmemiş demektir. O, kısır ve hoyrat varlıktır. Bir uzviyyetin üstüne giydirilmiş elbiseden fazla bir şey değildir.

ÇOCUĞA merhamet, telkin yoluyla aşılansarak ruhî varlığındaki hayvanî ve hoyrat unsurlar ayıklandıktan sonra, ona hizmet ve fedakârlık denemeleri yaptırılmaktadır. Çocuğa, her yaşa uygun ölçüde, arkadaşlarına ve başkalarına yardım vazifesi yüklemelidir. Bu ödev, onda sevgi oluncaya kadar, usanmadan yapılacak telkinlerin önemi pek büyüktür. Psikoloji ilmi, zamanımızda telkinin her sahada pek büyük tesirlerini ortaya koymuş bulunmaktadır.

Çocuğa sadece daha iyi metodlarla, daha kolay öğrenmeyi öğretmek, ilkokulun ilk ve asıl hedefi değildir. İlkokul, çocuğu bilgin aday olarak değil, olgun insan, ahlâklı insan aday olarak ele almalıdır. Devrimiz, insanı hoyratlaştırmaya, zalim ve insafsız, gaddar ve sevgisiz yapmaya kabiliyetli bir devirdir. Zira daima ilerleme yolunda yürüyen insanlığın klavuzu, kalbsiz, vicdansız bir varlık olan makinedir. Birbirlerini ezerek, hayat sahnesinden dışarı atma yarışında olan iki büyük cemiyet, dünyamızın bütün insanlarını tahakkümü altına aldıktan sonra bu insanlık hem üretim hem tüketim sahasında, hem kuvvet hem de kültür meydanında, bu iki büyüğün birbirini ezerek mahvetme emellerine hizmetten başka bir yolu tutamayacak hale geliyor. Bâhusus geri kalmış memleketlerde bu hâdise aşikâr görülmektedir.

Kültür hayatımız, bugün fen yani teknik bilgi ihtirası içinde kıvrınmaktadır. Maarif davası, makineye daha büyük saltanat sağlamak ve farkında olmadan ona daha kuvvetle esir olmak davası haline geliyor. Bu davanın samimî müdafaası, ruhları imha yolunda yarışan iki büyüğün müdafaası vekilliğini üzerine almadan yapılamaz.

BU durum karşısında, ahlâkî yapı, çocukta âdeta yok olup dumura uğrama tehlikesindedir. Makineye şahsiyyet verilemez. Biz şahsiyyet sahibi insanlar yetiştirmeyolundayız. İlkokulun ilk ve asıl işi bu olmalıdır. Çocuğu hem aşağılık duygusundan hem de hoyratlık ve saldırganlıktan koruyucu ruhî telkine, onun bütün ruh yapısı açık bulun-

durulmalıdır. Çocuğa aşağılık duygusu aşıl-yıcı hareketlerden kaçınırken meselâ ona rozet dağıtıcılık yaptırmamalıyız. Saldırganlık örnekleri devrimizde ondan daha yaygındır.

Bu günün cemiyeti maalesef bütün men-fi telkinleri ile, gazetesinin menfaatçi samimi-yetsizliği ile, radyonun duygusuzluğu, sokak-taki şoförün insafsızlığı ile hatta ağabeyleri-nin kendilerine çok kere kötü örnek olan hür-metsiz hareketleriyle, seçim nutuklarının sal-dırcılığı, spor meydanlarının bazan arenaları düşündüren vahşet sahneleri ile, çocuğun ruh yapısını harap etmektedir.

HÜRMEZSİZLİK hayat mücâdelesini sayı-lırken çocuk hürmeti nasıl anlasın? Kü-çüğün büyüğe olduğu kadar büyüğün de kü-çüğe karşı sevgi ile yüklü hürmet vazifesi ol-duğunu çocuk, hangi hayat denemesinden çı-karsın? Büyükleri tarihe, dine ve Allah'a sal-dırırken bütün büyüklükleri, gayeleri olan ideal büyüğe bağlayarak bu büyüklükler mer-tebelenmesi içinde kendi dileklerinin ve ide-allerinin yerin hangi ruh kuvvetiyle, hangi içsel kılavuzu seçip insanoğlunun ezme ve devirmekten başka sahada iradesini deneme-diği devrimizde, merhametin âlemi taşırın sonsuz lezzetini nasıl tatsın? Mitingler, ihtar-lar, protestolarda yumruklar sıkılırken, kendi varlığını ilâhî merhametle sarıp kucaklayacak merhameti, ve insandaki egoizmi bütün ömür boyunca azar azar eritecek feragat ve fedakârlık cevherini nerede bulsun? Nerede arasın?

Bütün bunları ilk öğretimden beklemek durumundayız. Bir bakıma bugün ilk öğre-tim, hayatla mücâdele yeri olmak zorunda-dır. Çok kere etrafında iyi örnek bulamayan çocuk öğretmenini örnek insan olarak ala-caktır. Öğretmen en büyük gücü ile çocuğun ahlâkî yapısına yönelecek, telkinin bütün va-sıtalarını bu yapıyı yoğurmak için kullan-a-caktır. Din dersinin bu hususta büyük önemi vardır. Ancak Din bütünüyle insanın varlığı-na çevrildiği için din kültürü, yalnız bir dersi içinde verilemez. Belki Kur'an'ın insan an-la-yışına uygun telkin ve davranışlarla Dinî ru-hun tam ve gerçek şekilde aşılması kâbil olur.

EĞER azar azar, adım adım teknik hır-sı, bizi efendiler hesabına feth eder de çocuğun ahlâk yapısını bir gün tamamen ih-mal edersek, o zaman makina kadar gaddar ve merhametsiz, kindar ve hürmetsiz olarak yetişecek gençliğin karşısında, büyük Din ve ahlâk dâhimi Mehmed Âkif'in şu acıklı ita-bı, ister istemez dudaklarımızdan fıskıraca-kır.

BIRAK TAHSİLİ EVLÂDIM, SEN İLKİN BİR HAYA ÖĞREN!

Biz, tahsilden önce hayâyı pek iyi bilen, kendini bilen, cesur, fedakâr, vatansever, imanlı bir nesle ilk öğretimin kutsal kapısını açmak zorundayız.

Yabancılar

*Rüyamda döğerler kapılarıma,
Anlamadım, şaşkın bir hancı mıyım?
Benliğimde yabancılar dolaşır,
Yoksa ben kendime yabancı mıyım?*

**

*Şeytanlar geziyor bahçelerimde,
Ürküyor cinlerden mor çiçeklerim.
Ömür var ki her hüznün peşinde,
Uzacak bir dost eli beklerim.*

**

*Gelmiyor, gelmiyor, gelmiyor dostlar!..
Bülbüller yabancı, güller yabancı.
Pencereye koşuyorum bir ara;
Karşıma gerilir tüller yabancı.*

**

*Acılar ruhumu bundan kemirir.
Bundan kıvrandırır beni sancılar.
Unuttum bildiğim insanları ben.
Gelin tanışalım ey yabancılar!..*

Yaşar FERSAHOĞLU